

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր.50 կ.,  
ամիսը՝ 1 ր., հատուկ 5 կ.:  
Բաժանորդ գրությունը կ'ընդունվի միայն խմբագրատանը:

Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлис, Редакция „Нор-Даръ“  
կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի առաջ օրերից) ժամը 9-ից  
մինչև 2-ը: Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լիցուսից:  
Յայտարարությունների բառին 2 կ., բնականների համար կըկտրվի:

ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԴԴՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՌԻԴԵ

յայտնում է ի գիտություն ծնողների և խնամակալների, որ դպրոցը  
մտնել ցանկացողներին

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նշանակում են փետրուարի 3-ին, 5-ին և 7-ին, առաւօտեան  
9 ժամից սկսած:

Խնդրատուները կարող են դիմել դպրոցի տեսչին առաւօտեան  
ժամից մինչև 1 ժամ կէսօրից յետոյ, դպրոցի շինութեան մէջ:

(536)

3—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Այսօր, յունուարի 30-ին նշանա-  
կուած է պ. պ. անդամներին

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Ընկնելու 1900 թ. հաշիւը և բայանսը  
հաստատելու 1901 թ. նախահաշիւ-բայան-  
սիւնը 2 աւագ, նրանց 6 անձնափո-  
խանորդ և քուէարկելու կանդիդատ-  
ներին: 3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿԻԹՈՒՆ

Առաջնորդող. — Սպիտակ քա-  
ղաքի հրդեհի առթիւ:

Քրոնիկոն. — Լուրեր:

Մեզ գրում. — Արմաւիրի: Ալեքսանդրա-

պոլի: Նոր-Նախիջևանից:

Գ. Պոլսի հայ թերթից:

Թատրոն:

Թղթակցութիւններ. — Բա-

գոյ: Նամակ Գարսիստանից, Մարաղա:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

[Կարմեն-Սիլվիայ]

[Վ. Ե. 2\*]

Եւ արդարեւ Խիւան համարեա թէ չի  
ճանաչում նրան: Նրա ծննդեղը գոյում  
են, երբ տեսնում է Միքայէլի նիւթը  
և դիմում երեսուր երբ Միքայէլն ուղում  
էր ժպտալ, կարծես սարսափելի ծա-  
մածոութիւն էր անում:

Միթէ Խիւան պէտք է այստեղ ևս  
իւր դիտը ծածկէ, այնքան օտարական-  
ների մօտ:

Խիւան քարէ արձանի նման գիշեր  
ցերեկ կանգնած էր Միքայէլի մահա-  
կալի մօտ: Չնայելով իւր երկար ճանա-  
պարհորդութեանը, նա հանգստեան մա-  
սին չէր էլ մտածում: Ըստ դժուարու-  
թեամբ համաձայնում է մի բան ուսել:

Մարդկանցով ի սայլերի անկերը շար-  
քերը, հեղեղուած փողոցների մէջ խրուե-  
լով, շարունակ քաղաք էին գալիս: Ռու-  
սիայի խորքերից յոյնած մարդիկ դէպի  
Դանուբ էի դիմում: Նրանց փոխարէն  
պատերազմի դաշտից անծայր վերադա-  
նեցի գնացողներ էին գալիս: Տաճկաց  
գերի ընկած խմբերն այս ցերեկ քաղ-  
ցած, պատահաբար, թիւթի հագնուած  
չորերով, բոքիկ ոտներով դժուարու-  
թեամբ առաջ էին գնում: Նրանք մըսե-  
լուց ու թրջուելուց ջերմով հիւսկապել  
էին. իսկ նրանց կողքից քաղցածութիւ-  
նից օրորուելով հազիւ շարժում էին քա-  
լիւր նիւթը: Նրանք հարկւրներով

Գրականութիւն և գեղարուեստ:

Քաղաքական. — Թիբերի: Գրի-

տէ: Անգլիա Միացեալ-Նահանգներ:

Խաւն լուրեր:

Հեռագրներ:

Բանասիրական. — Խելագար:

Տեղեկատուութիւն:

Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 29 յունուարի 1901 թ.

ՍՊԻՏԱԿ ՔԱՂԱՔԻ ՀՐԻՆԵՅԻ ԱՌ-

ԹԻՒ:

Բաղուին կից Սե քաղաքից  
(ուր շարքով կանգնած են կերու-  
սինի գործարանները) դէնք Ռոտ-  
շիլդ և ուրիշ մեծ գործարանա-  
տէրեր ու նաւթագործարաններ  
նոր գործարաններ են կանգնեց-  
րել, հետեւաբար և ձեռքի աշխա-

նկնում էին ճանապարհին և գիշարիչ  
գայլերին ու հաստակոտ արջերին  
ուրախ խնձոր էին պատրաստում: Նրանց  
կարմրագոյն կրծքը ուղեւորներին սպա-  
նալընով բարձրանում էին դէպի եր-  
կիրը, որ ծածկուած էր ձիւնաբեր ամ-  
պերով: Կարծես ամպերը խցմալով այդ  
թշուառութեան վրայ ուղում էին թէ  
թշնամիներին և թէ բարեկամներին  
միահաւասար սպիտակ և փափուկ սաւա-  
նով ծածկել:

Բայց Խիւան ոչինչ չէր տեսնում. նա  
միայն Միքայէլի դէմքն էր տեսնում իւր  
առաջ, իսկ Միքայէլը պառկած էր մեծ  
համբերութեամբ սանկիով իւր շարժա-  
րանքները, այնպէս որ, երբ նրան հարց-  
նում էին՝ «Ինչպէս ես», նա միշտ պա-  
տասխանում էր՝ «Եւս եմ»:

Միքայէլն երկար անընդ կիշերներ  
թող ձայնով պատմում էր, թէ ինչպէս  
կտրել են իւր ոտը, մինչև անգամ ա-  
ռանց քրոթփորմով քնացնելու, թէ ինչ-  
պէս սարսափելի կեղտով տանջուել էր  
ինքը, իսկ Խիւայի նիւթաւոր երեսի վը-  
րայից արտասուք էր հոսում, և այս  
այժմ նրա միակ միջոցաւորութիւնն էր:  
Երբ Խիւային առաջին, թէ Միքայէլը  
չի մեռնել և թէ նրան կաղատեն, նրա  
սիրտն ուրախութիւնից ցնծում էր և  
չէր կարողանում ոչ մի բառ արտասա-  
նել: Մի անգամ նա տեսնում է Միքայէ-  
լի վերջը և սաստիկ սպրդում է, — չնոտ  
սարսափելի էր նրա վերջը: Մէկը Մի-  
քայէլին մի օւսով գիւնի է տալիս և աւե-  
լացնում է, թէ ոչինչ չկայ, այդ բոլորը  
կանցնի: Եւ աւելացրեց, թէ երբ նրա  
ցան անտանելի դառնայ, այն ժամա-  
նակ կարելի է մի դալ աչս դեղից տալ  
ու ցաւը կըկտրուի:

Միքայէլը պատմում է Խիւային Գրի-  
ւիցայի առումն և ցոյց է տալիս իւր

տուլթեամբ ապրող բազմաթիւ  
մարդիկ բնակութիւն են հաստա-  
տել այնտեղ: Այդ տեղը կոչւում է  
Սպիտակ քաղաք, որովհետեւ համե-  
մատած Սե քաղաքի հետ՝ աւելի  
մաքուր է և ազատ նաւթի գոր-  
ծարաններից տարածուող սև  
մուխից:

Հեռագիրը և հետզհետէ Բա-  
գուին ստացուած նամակները  
պատմում են այնտեղ պատա-  
հած մեծ և սարսափելի հրդեհը,  
որին զոհ են գնացել շատերը  
չարաչար մահով, հարկւրաւոր մար-  
դիկ վերքեր են ստացել ու հիւան-  
դանոցներում ընկած են և աւելի  
մեծ թուով մեծ ու փոքր արա-  
րածներ մերկ և առանց մի կտոր  
հացի են մնացել:

Միլիոնաւոր պուր մագուստ ու  
նաւթ պարունակող ամբարներ  
բացուել են հրդեհից, և հոսող  
կրակն Սպիտակ քաղաքի փողոց  
ներով անցնելով հեղեղի նման՝  
ճանապարհին տուն, տեղ, ինչի  
որ պատահել է՝ անշուշտ առար-  
կայի թէ կհեղանի, անօդակաւ,ն,  
սարսափահար մարդկանց, — ա-  
մենքին էլ լափել, ոչնչացրել  
կամ խանձել մէկ կողմն է ձգել:  
Իմանում ենք, որ թշուառնե-  
րին օգնելու, հիւանդներին խը-

քաջութեան համար ստացած պատուա-  
նշանը, Խիւան արդէն մոռացել էր մա-  
հուան սարսափը և ուրախութեամբ լը-  
սում էր, երբ Միքայէլն իւր քաջագոր-  
ծութիւններն էր պատմում:

— Տեսնում ես, սիրելիս, — աւելացնում  
էր Միքայէլը, — երբ Աստուած ուզեց, այ,  
հազարաւոր մահուան մէջ էլ մարդու  
կեանքը կըպահի:

Մէկ անգամ գիշերը Միքայէլը օտո-  
րականից աւելի անհանգստ էր: Նա  
իւր ոտի և օտքերի ցաւերից ծանր  
անքում էր:

— Աստուած իմ, — հառաչելով առում  
էր նա, — հերթադարձութեան ժամանա-  
կը լրանում էր... ամբողջ չորս ժամ...  
փոխուելու ժամանակն էր... և ահա...  
հէնց այդ միջոցին ցուրտը օտոտարում...  
գնդակը ուսիս դիպաւ: Ըն, մի բան  
տալիք, որ գոնէ մի առ ժամանակ  
ցաւերս մոռանայի:

Հազիւ հազ փառուող լապտերի լուսով  
Խիւան հանում է դեղի սրուակը, լիքն  
ածում մեծ գդալի մէջ և տալիս է հի-  
ւանդին: Յետոյ նստում է մահճակալի  
ծայրին և սպասում, որ նա քնի: Բայց  
Միքայէլն անմիջապէս սկսում է փոքի  
սաստիկ ցաւից տնքալ և կուշ գալով  
ձեռքերը կտրտել: Նրա ամենաշուքը  
բանի գնում աւելանում էր և շնչառու-  
թիւնը կտրւում: Խիւան գարթեցնում է  
գլխով Խիւան քրոջը, որ անկիւնում քնած  
էր: Բայց գլխով Խիւան քրոջը գլխի չէ  
ընկնում, թէ ինչ էր պատահել հիւան-  
դին, գնում է թաց շոր գնելու: Տեսնե-  
լով որ հիւանդի դրութիւնը վատ է,  
Խիւան վազելով գնում է բժշկին գար-  
թեցնում:

— Ի՞նչ Եստուծոյ, — աղաղակում է  
նա, — գնանք շուտով, Միքայէլը ծանր է,  
չառ ծանր...

Նամելու, մերկ և անտուն մնա-  
ցածներին կերակրելու, հագցնե-  
լու և նպաստ տալու համար Բագ-  
ուում մասնաժողովներ են կազ-  
մուել, որոնք և ստորագրութիւն  
են բաց անելու, և երեք հան-  
դէսներ, պարահանդէսներ, դիմա-  
կահանդէսներ ու կոնցերտներ կը  
սարքուեն, ուրեմն գործ կըղը-  
րուեն թշուառներին ողորմու-  
թիւն տալու համար քաղաքակիրթ  
հասարակութեան մէջ ընդու-  
նուած միջոցներով...

Բարեգործութիւն անելու այդ  
կողմակի շահակներով ընդհան-  
րապէս, կարծում ենք, որ Սպի-  
տակ քաղաքում պատահած հրդե-  
հի զոհերի համար աւելորդ է  
հասարակութեան բարեգործու-  
թեանը դիմել:

Կարծում ենք, որ Սպիտակ քա-  
ղաքի միլիոնատէրերը կարող էին  
իրենց փողով նպաստել, օգնել և  
հրդեհից վնասուածներին:

Սա ևս աւելացնում էր, որ Սպի-  
տակ քաղաքի միլիոնատէրերը ոչ  
թէ միայն կարող են այդ օգնու-  
թիւնն անել վնասուածներին,  
այլև պարտաւոր են:

Նախ պէտք է իմանալ, թէ հրդե-  
հի զոհ զնացողներն ու վնա-  
սուողներն ինչ էին շինում այն-

տեղ և ինչ գործի էին, և երկրորդ՝  
պէտք է իմանալ, թէ ում նաւթն  
ու մագուստն է այրուել:

Եթէ հրդեհին զոհ զնացողներին  
մեծամասնութիւնը միլիոնատե-  
րերի միլիոններն աւելացնելու  
համար էին այնտեղ բնակուում,  
եթէ կրակ ընկած մագուստի ու  
նաւթի տէրերը հարուստ են, — ի  
հարկէ այդ միլիոնատէրերի պար-  
տաւորութիւնն է օգնել հրդեհից  
վնասուածներին գէթ փողով:

Այդ միլիոնատէրերի պարտա-  
ւորութիւնն աւելի ծանրացնում  
է այն հանգամանքը, որ նրանք  
մարդկանց բնակութիւններին կից  
մագուստի ու նաւթի ամբարներ  
են կանգնեցրել և իրենց հաս-  
տատութիւններն ու այդ հաս-  
տատութիւնների մէջ ծառայող  
թշուառ մարդկանց կեանքը կը-  
րակից ապահովացնելու միջոցի  
մասին չեն հոգացել:

Կարծում ենք, որ Ռոտշիլդները  
կարող էին իրենց միջոցներով խը-  
նամել և ապահովել հրդեհից վը-  
նասուածներին, որպէս զի այլևս  
հասարակական ողորմածութեան  
դիմելու հարկ չիւնէր:

Սպիտակ քաղաքի հրդեհը մե-  
կացնում է մարդկային հասարա-  
կութիւններին մէջ միշտ և յար-

մէջ որոնել Միքայէլին, և ամեն մի հի-  
ւանդի աչքերին նայելով ցած ձայնով  
կանչում էր. «Միքայէլ»:

Այդ միակ խօսքն էր, որ նա կարող  
գնում էր արտասանել, մնացած բոլո-  
րը նրա յիշողութիւնից կտրել էր:

Բայց այդ խօսքն էլ շատ ուշուշ էր  
արտասանում:

Բարի մարդիկ Կալեւտ էին հասցրել  
նրան: Երբ որ մայրը տեսնում է իւր  
աղջկան, անմիջապէս կըկտրուի ժպ-  
տում էր միայն: Նրա համար երկրպագ  
բոլոր տանջանքներն անցել էին այն  
սարսափելի երեք ժամուայ մէջ, Արդեօք  
մի բան մտածում էր նա, ոչ ոք չգիտէր:  
Խիւան բոլոր ժամանակը մեռելային  
լուսութիւն էր պահում:

Ահա թէ ինչ էր մտածում սեղանից  
տիւրը կիւր պարտիզում առանձնացած:  
Երբ որ ժողովուրդն եկեղեցուց եկնելով  
դիմեց դէպի գերեզմանատուն, Խիւան,  
նոյն քաղաք փախած շրթներին,  
պտտում էր բաց գերեզմանի մօտ և խոր  
փոսի մէջ էր նայում իւր խոշոր, մտքի  
փայլից զրկուած աչքերով, կարծես թէ  
այնտեղ խորատու խորքով էր այն ամենը,  
ինչ որ ունէր այս աշխարհում: Յետոյ  
նա բազմութեան միջից անցաւ, զինուո-  
րակաւ պտտիւ առաւ և գիւղ վերա-  
դարձաւ: Նա արագ քայլերով անցաւ  
առանձնացած պարտիզի մօտով, որտեղ  
օգում խաղաղ պտտուելով մէկը միւսի  
ետեկ շարունակում էին թափուել դեղ-  
նած տերեւները և որտեղ աշնանային  
ցողունները սեղանից տալիս կնոջ  
գլխի վերքը փայլում էին սոսկեղոյն և  
բանաւորներով:

Օր. Խարա-Գիւլ

մար դէպքում յայտնուող մի պա-  
կատութիւն:

Միշտ մի որեւէ թշուառու-  
թիւն տեղի ունենալուց յետոյ է  
միայն, որ մարդիկ, հասարակու-  
թիւններ և հաստատութիւններ  
տեսնում են այն պակատութիւ-  
նը, որ միշտ կարելի էր տեսնել  
և պարտաւոր էին տեսնելու, բայց  
չեն տեսնում: Միշտ խօսում են  
թշուառութեան առաջն առնելու  
միջոցները մասին, երբ արդէն  
թշուառութիւնը տեղի ունեցած է:

Այդ միջոցները գործադրու-  
թիւնն էլ մոռացում է մինչև  
ցնոր թշուառութիւն:

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Վեհափառ Կաթողիկոսի մեկնումը  
դէպի Թեմիսի վանքը յետաձգւած է  
մի քանի օրով, նորին Օծութեան թեմի  
հիանդութեան պատճառով:

— Վեհափառ Հայրապետը թեմակալ  
առաջնորդներին հրամայել է թոյլատրել  
1) այն գաղթականների պատկը, որոնք  
գտնուում են Ռուսիայում ամբողջ ընտա-  
նիքով, 2) այն բոլոր գաղթականների  
պատկը, որոնք տասն տարուց ի վեր գտնա-  
ւում են Ռուսիայի որեւէ քաղաքում և  
տեղական բնակիչներն ու քահանայները  
ճանաչում են նրանց, 3) այն գաղթա-  
կան-ամուսնիների պատկը, որոնցից մէկն  
ու մէկը մեռած է այստեղ և թաղուած  
է տեղական քահանայներից մէկի ձեռ-  
քով, 4) արգելւում է պատկը պատահա-  
կան գաղթականների, որոնք հաջկաւոր  
վկայականը չունին իրենց բնակավայրի  
(Թիւրքիա) թեմակալ առաջնորդներին:

— Թիֆլիսի արտիստիքական ընկե-  
րութեան Գալախտիկի պրոպագանդի վրայ  
կատուեցած շոր շէնքի բացումը նշա-  
նակուած է առաջնկայ կիւրակի, փետ-  
րուարի 4-ին: Այդ օրը շէնքի թաղու-  
նում ունեցրէն, հայերէն և վրացերէն  
մի խառն ներկայացում տեղի ունենալով:  
Հայերէն կերպարացուի մի գործողու-  
թիւն «Գէպո» ից: Կըլինին և կենդանի  
պատկերներ: Այնուհետև շէնքի դահլիճ-  
ներում տեղի կունենայ պարահանգէս:

— Գերակի, յունուարի 28-ին, Գան-  
ձակում վարդապետական կողմէն է  
ստացել ձմայնակ սարկ: Նաղճեան Անա-  
նիա եպիսկոպոսի ձեռքով:

— Մարջի կալուածները կառա-  
վարիչ է նշանակուած Եղան վարդա-  
պետ Բարձրանեան:

— Երկրագործութեան և պետական  
կալուածների միջնորդը համաձայնու-  
թիւն է յայտնել կոլլեկտան գիւղատն-  
տեսական-արդիւնաբերական բերքերի  
ընդհանուր ցուցանիշէս սարքերու  
Թիֆլիսի այգեգործական ուսումնարանի  
և դրան գլխ գտնուած վետինների  
վրայ: Միջնորդը այս համաձայնութեան  
մասին հաղորդուած է Գովկասի գիւղա-  
տնտեսական ընկերութեանը:

— Թիֆլիսի քաղաքային զինուորա-  
գրական ատեսանի նահանգապետին ներ-  
կայացրած հաշուից երևում է, որ ան-  
ցած 1900 թուին գինուորական վե-  
ճակահանութեան ենթարկուել են  
767 հոգի, որոնցից քրեատեսնայ եղել  
են 670, հրէայ — 21, մահմադական — 7 և  
աղանդաւոր — 23 հոգի: Նորակոչ զի-  
նուորներն ըստ ազգութեան բաժանուած  
էին այսպէս. հայ — 94, ռուս — 68, վրա-  
ցի — 32, հրէայ — 9, գերմանացի — 5 և  
թուրք — 1 հոգի:

ՄԵԶ ԴՐՈՒՄ ԵՆ

ԱՐՄԱՆԻՔԻՆ.— Մեր ակնբանջը յու-  
նուարի մէջ երեք անգամ հայկական  
կերպարանք ստացաւ: Պարոն Սարգսեան  
և էլի ինչոք հաղթութեան ապով մի  
դերասան՝ երկու ներկայացում տուին  
«Սամուէլ» և «Արշակ II»: Եթէ տեղա-  
կան թատերասերները չլինէին, նրանց

բանը բուրդ էր: Ապա մի համերգ տուեց  
մեր հայրենակից կոյր գաղանակաբար պ.  
Ն. Տիգրանեան. նա բաւական թարմաց-  
րեց և յիշեցրեց մեզ՝ մեր երբն ու պա-  
րը: Վերջինս ստացաւ թարմ ծաղիկ մի  
պսակ, թէ և արժանի էր աւելի մեծ խը-  
րախոսանքի: Ուր էին մեր պոռոտախօս  
երիտասարդները, որոնք չգիտէին՝ ո՞ւմ  
պէտք է օգնել և երբ:

— Հայոց Բարեգ. Ընկերութիւնը քանի  
գոյութիւն ունէր, իւր հաշուով արմա-  
ւորքի չեբրողափոս չորս երեխայ էր ու-  
սուցանում Նոր Նախիջևանի հայոց դպ-  
րոցներում: Ընկերութեան փակուելուց  
յետոյ, երեխաները մնացել են անտէր,  
նրանց ուսման վարձն ուղարկող չկայ:  
Ներկայումս էլ գանազան մուրացիկ մի-  
ջոցներն են գիմում փող հաւաքելու հա-  
մար: Լաւ չէր լինիլ արդեօք, որ թող-  
նէին անպատուարեք մուրացիկութիւնը  
և երեխաներին, մինչև աւարտելները  
որդեգրէին մեր միջոցաւորները: Մեղա-  
նում, փառք Ալլահին, ոչ թէ չորս մի-  
լիօնատէր, այլ կարող էր 14-ը գտնել:  
Արմաւիրցի հայեր, օրինակ վերցրէք Բա-  
գուի ու Թիֆլիսի հայերից և բարեբարի  
անուն ժառանգեցէք, օգնելով գոնէ ձեր,  
ձեր երեխաներին՝ եթէ ոչ ուրիշներին:

ԱՆԷՍՏԵՐԻՆՈՒՅՑ.

Քաղաքային գրադարան-ընթերցարանի բացումը թէն  
դեռ ևս մի քանի օր է, բայց յաճախում  
է այդտեղ գանազան դասի և հասակի երե-  
սեռ ընթերցողներին մեծ բազմութիւն:  
Երևոյթը միանգամայն միջոցաւորական է  
և բոլորում է տեղացիներին բուռն ընթեր-  
ցասիրութիւնից: Մեր քաղաքը սակաւ  
բացառութեամբ բաղկացած է հայ տա-  
րից. չունենալով միջնակարգ դպրոց,  
մեզանում ռուս լեզուի ընթերցողները  
քիչ են, իսկ հայերէն գրքերի պահա-  
նը մեծ է բնականաբար: Յանկալի է,  
որ գտնուէին այդ պակասը լրացնողներ.  
այդ տեսակ անձեր մեծ բարիք արած  
կըլինէին մեր քաղաքին: Հայերէն թեր-  
թեք ստացում են, բայց այդ թերթե-  
քի ընթերցողներն այնչափ շատ են,  
որ ընթերցարանի յաճախողներից շատե-  
րը չեն կարողանում օգտուել այդ թեր-  
թեքից, որովհետև կարգաւոր հերթը դր  
ժուրութեամբ է հասնում իրենց: Յան-  
կալի է նոյնպէս, որ մի առանձին սե-  
նեակ յատկացնուէր, որպէս զի ընթեր-  
ցողները խումբ խումբ կարդային այդ  
լրագրից: Դա ունի իւր առանձին օ-  
գուտը: Ժողովրդական այս օգտակար  
հաստատութիւնը եթէ ունենայ քաղաքի  
կեդրոնում իւր սեպական շէնքը, աւել  
իլ օգուտներ կը մտաւարդէին: Հրաւիրում  
ենք բարեգործ անձերի ուշադրութիւնը,  
որ նիւթապէս օգնեն այս բարի գործին:

— Յունուարի 20 ին թատերաւերները  
տուին ներկայացումն տեղիս ակմբանցի  
ձմերային դահլիճում: Անդառախեամբ ըն-  
կերութեան» օգտուին. ներկայացրին  
«Քանդած օջախ» Սունդուկեանցի և  
«200,000» վող: Փառնակէտի: Ան հասա-  
րակ գնեք շափաւոր էին: Ներկայացման  
բաժնակցուած էին յայտնի ընտանիքի կա-  
նայր:

— Նոր տարուց սկսած խիստ ցրտեք  
են լինում: Չկըն մեղանում շատ սակաւ  
է. ուտելիքներ բաւականին թանկ է,  
մանաւանդ իւղը, պանիրը, ձուն, միսը,  
որովհետև այդ մթերքները երկաթուղով  
դուրս են արտահանուում: Առ հասարակ  
առևտուրը գտնուում է տարածում գրեթե  
թեման մէջ. փողի ճգնաժամ է:

ՆՈՐ ՆԵՄԻՋԵՆԻՆՈՒՅՑ.

Սկանդաւ սկան-  
դալի ետեկց. ամսին սկզբին մի մեծ  
սկանդաւ եղաւ տեղիս կլուում, որի  
մասին մինչև օրը շարունակում են գրել  
տեղիս երկու թերթերն էլ: Բալաբա-  
նեանցը իւր համախոհներով աշողեցրեց  
իւր հակառակորդները մէկին հեռացնել  
կլուրից: Անցաւ մի 15 օր և արաւ.  
Բալաբանեանը մտաբանացած է լինում ս.  
Նիկողոսյան եկեղեցու գրանն այն աղջը-  
կայ ձեռքով, որը մի անգամ էլ ստորձա-

նակ էր արձակել պ. Բալաբանի վրայ:  
Նորին վշտով կարելի է արձանագրել  
այսպիսի տխուր փաստերը, որոնք ա-  
պացոյց են, թէ հասարակութեան մէջ  
կազմուած երկու զօրեղ կուսակցութիւն-  
ները դեռ շատ հեռու են հանգստանա-  
լուց: Մեղ թուում է, որ եթէ հէնց ներ-  
քին պահակութան սկիզբներում մեր հո-  
գեւոր իշխանութիւնը միջամտէ և տա-  
րաձայնութիւն հասնի կազմաւորէ, խոռ-  
վութիւնները կարող էին վերջանալ:  
Բայց մեր թէ տեղական և թէ բարձր  
հոգեւոր իշխանութիւնը յայտնապէս կու-  
սակցական դիրք բռնեց և ուղեց ամեն  
մի բողոք խեղդել... և կռիւները սաստ-  
կացան, կրքերը յուզուեցան: Ինչպէս ե-  
րևում է, ներկայումս էլ մեր հոգեւոր իշ-  
խանութիւնները գիտակցաբար թէ ան-  
գիտակցօրէն գէշը են դարձել մի որոշ  
կուսակցութեան ձեռքը և անտու են ամեն  
բան ի հաճոյս նրան: Մեր պարտաւո-  
րութիւնն ենք համարում զգուշացնել.  
կարող է յիշին աւելի շար լինել, քան  
առաջինը:

Տպարանում տեղի ունեցած անգղու-  
թիւնից մերկայապետը «Նոր Գար»-ի  
3-րդ երեսը ձախակողմէն է գրել, 2-րդ  
երեսը՝ աջ կողմը, և այդպէս էլ լոյս է  
տեսել Ն. Ընթերցողին առաջին երեսը  
վերջացնելով առաջ պէտք է կարգաւ  
թերթի երբեք իրեն ու յետոյ երկրորդ  
և այնուհետև վերջին երեսը:

Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Էջմիածնի Գեորգեան ճեմարանի ու-  
սուցիչը՝ 50 բուրի, և Վենետիկի Միխ-  
թարեան հարք՝ 1000 ֆրանկ զրկեր են  
պատրիարքարան, որոնց ու կարծիքից  
համար:

— Պատրիարքարանի նպատակը յանձ-  
նաժողովը երեքշաբթի աւուր նիստին  
մէջ որոշեք է՝ Զապին Կարահիսարի բա-  
նի մը թեմերում մէջ նախակրթարան  
ներ բանալ, ամսական երկու ոսկի յատ-  
կացնելով:

— Երուսաղէմէն կիմացին, թէ հան-  
գուցեալ Բառնաբաթ վարդապետի կողմ  
պատրաստուած և դեռ չապագորուած  
Երուսաղէմի հայ պատրիարքներուն ժա-  
մաւեակագրական պատմութիւնը, որ ե-  
պիսկոպոսի մը կողմէ դարձեալ գրի առ-  
նուած է, պիտի հրատարակուի մօտեքս  
Երուսաղէմի տպարանին մէջ:

— Իզմիրեան կաթիկ մեայուն յանձնա-  
ժողովում առջի օրը մեծամասնութեամբ  
Գերա ս. պատրիարքին բնակարանին մէջ  
իւր նիստը կազմեց ն. ամենապատու-  
թեան նախագահութեան տակ: Ի մէջ  
այլոց, Գալաթիոյ կեդրոնական մատե-  
նադարանի խնդրոյն շուրջը լրագրաց  
մէջ տեսնուած քննադատութիւններն ու  
առաջարկները նկատողութեան անկողով  
որոշեց իւր յանձնաժողովին մէջէն երկու  
հոգի ընտրել, որպէս զի ասոնք նախա-  
պէս նոյն մատենադարանին մէջ գրա-  
նութեւ ձեռագիր ու տպագիր մատուց-  
ները ցուցակագրեն: Սոյն ցուցակագրող-  
ներէն մէկը՝ տ. Յովհաննէս առաք. քահա-  
նայ Մկրտանը ընտրուած է, որուն այս  
տեսակ գործի մը համար ունեցած յար-  
մարութիւնն ու փորձագործութիւնն արդէն  
յայտնի են գրասիրաց:

— Այդին հայոց եկեղեցիին անցեալ  
շաբթու գողեր մտնելով 100 ոսկիի ար-  
ժողութեամբ եկեղեցական առարկաներ  
գողցեր են: Ոստիկանութիւնը քննու-  
թեան բացած է գողերը երևան հանելու  
համար:

— Եգիպտոսի հայոց առաջնորդ ընտ-  
րեալ Յովսէփ եպիսկոպոս Ալվազեան իւր  
բաղձացեալ պաշտօնախօսքին հասեր, և  
Ալեքսանդրիոյ ու Կահիրէի մէջ տեղա-  
կան կառավարութեան ու ազգայնոց  
կողմանէ շքեղ ընդունելութիւն վայելել  
է: Բարձրատիման անձանց այցելու-  
թիւն, Ալեքսանդրիայէ ի Կահիրէ յա-  
տուկ կառավարմը, զինուորական պատիւ,  
և այլն:

— Պարտիզակէն կը գրեն. «Երկաւ, 28

հինգ, իրիկուն տեղոյս որբերն ունեցաւ  
սիրուն ծառահանդէս մը, ի ներկայու-  
թեան դր. 25-ըբրի, տիկին 25-ըբր-  
սի, միս Նիոնըմի և ուրիշներու, որոնք  
մօտէն յարաբերութիւն ունին որբանոցին  
հետ: Սրահին ճակատը կը բարձրանար  
խառտակի կանաչ ծառ մը, որ շատ մը  
լոյսերու մէջ ողորում էր: Ծառը բեռ-  
նաւորուած էր ուտելիքներով և խաղա-  
լիքներով, որոնց մէջ աչքառու էին նա-  
րինջները որոնք որբերուն բերին շուր  
կը վաղցնէին: Հանգստի կը նախապահէր  
դր. 25-ըբր: Որբերէն ոմանք արտա-  
սանցին դուրսը ու սիրուն ճառեր,  
ինչպէս նաև երգեցին երգեր: Ուսանո-  
ղութեան և առնախօսութեան մըցա-  
նակներ բաշխուեցան: Վերջը «սաջա-  
քառու պապա»-ն եկաւ ու ներկայ ե-  
րգիներուն ամենուն ալ նուէրներ տուաւ:  
Հանգստի փակուեցաւ Տէրունական աղօթ-  
քով:

— Գարակէօգեան որբանոցին վերա-  
բերեալ 20,000 լիրային որոշուելէն ի  
վեր, ճիշտ երկու տարի անցաւ: Ըստ  
պայմանագրութեան, որ կնքուեցաւ ազգ.  
վարչութեան և Գրիգորէի. Գարակէօ-  
գեանի միջև, այս գումար տարի մը ան-  
տուկու պիտի մնար Գարակէօգեան Լի-  
-ին բով, 5,000 լիրայով որբանոց ար-  
հեստանոցի շէնքի մը կառուեցան հա-  
մար, և 15,000 լիրայով անոր կալուածու  
կապուելու համար. եթէ այս գործ ա-  
ռաջին տարիին մէջ չլինան, անկէ ետ-  
քը նոյն 20,000 լիրան 4% տուկու պի-  
տի բերել: Հետեալպէս, բանած երկրորդ  
տարիին համար 800 լիրա տուկու մը  
գոյացած է արդէն: Հիւանդանոցի հոգա-  
բարձութիւնը կառաւարկէ որ այս 800  
լիրան իրեն յանձնուի, ս. Յակոբայ որ-  
բանոցին արհեստական ճիւղին դրամա  
գրուի ընկելու համար, զի ազով թէ՛ որ  
բանոցին գործածուած կըլլայ դարձեալ,  
և թէ անմիջական կերպով արգիւնաբեր  
կըլլայ, զի որբերն զգալի յաւաղիմու-  
թիւն կընեն արհեստագործութեան ճա-  
ղին մէջ, որ եթէ աւելի կարեն դա-  
մազուի մը ունենայ, աւելի օգտակա-

րապէս կընայ ընդարձակուիլ, և աւելի  
շատ որբեր արհեստ կըսովին, սր միակ  
միջոցն է կենսելի նիւթական պայքարին  
դէմ պատրաստուելու այս աղբը, որ  
տարուէ տարի կըմեծան, և ազգին պաղա-  
քըն է անոնց ապագան ալ ապահովել:  
Բայց միւս կողմէ, չուզուի Գարակէօ-  
գեան դրամագրելէն փառա մ'իսկ յանձնել  
հոգաբարձութեան, առարկութեամբ թէ  
տուկոսներն ալ դրամագրելին վրայ պէտք  
է բարդելին, Առ այս հոգաբարձութիւնն  
իրանամը կը պատասխանէ թէ որբանոցին  
արհեստական ճիւղին գրամագրելու ըլ-  
լալիք գումար մը դարձեալ որբանոցին  
համար դրամագրուի եղած պիտի ըլլայ,  
և ոչ թէ օրուան ընթացիկ պէտքերուն  
գործածուած, և քանի որ յայտնի չէ  
թէ տակալին քանի տարիէն աշխարհ  
պիտի գայ Գարակէօգեան որբանոց-ար-  
հեստանոցը, գէթ այս փորձիկ մասնակ-  
ցութիւնը պէտք չէ գաւալ՝ որբանոցին  
ամենին կենսական պէտքերն հայթայթ-  
ման համար, Մեր կարծիքով, եթէ եր-  
բը Գարակէօգեան կուսկէն ս է և օ-  
գուտ մը յատուկ պիտի գայ ազգին գըլ-  
խուր որբանոցին համար, հոգաբարձու-  
թեան բրած համեստ առաջարկը պէտք  
է անմիջապէս ընդունիլ և գործադրել:  
Ուրիշ բան է եթէ այս կտակն ալ իւր  
նախնորդներուն վիճակակց ընել որոշ-  
ուած է լուկիային: («Բիւզդեղիտն»):

— Արմաշէ կը գրեն: «Ազգային իշխա-  
նոր երաժշտապետ Համբարձում Լի. 25-ը-  
չան, որ իւր գործունէութեան վերջին  
և արդիւնաւոր շրջանն անցուց Արմաշի  
վանքին մէջ Դպրեմանքի հաստատու-  
թեան և առաջ ու վերջը, կաթուածի  
հետեանքով հազիւ քանի մը օր կարե  
նալով ապրիլ, մեռաւ յունու. 5-ին, 6-ին  
վայելու հանգիստով թաղուեցաւ վանքին  
մօտ Բաշքաբ կուսում հոգեբարձիկին  
վրայ: Վերադառնալ որբանոցը դաժմա-  
նակ մը խօսելով գրուածքն մեծ դպ-  
րապետին արժանիքն և եկեղեցական

երաժշտութեան համար մատուցած ծա-  
նայութիւնները: Պապա Համբարձում  
գրեթէ 74 տարեկան էր, հաւանական  
հաշուով մը ծնած ըլլալով շուրջ 1826-ին:

— Հայ հումակալ ս. եպիսկոպոս ոչ երբ-  
ցադոյնը՝ տ. Օհան եպիս. Քի թէյեան  
Հոռմի մէջ վախճանեք է 85 տարեկան  
հասակին մէջ: Հանգուցեալը հակահա-  
սուենանց օրով մէկ քանի տարի պատրի-  
արքութիւն ըրած և ապա Հոռմ գացած  
էր, ուր կը մնար մինչև հիմա իւրեւ  
ձեռնադրել, Լեւոնեան վարժարանէն վը-  
կայեալ հայ-հումակալան ընծայացունե-  
րու: Քիթեյեան եպիս. վերջին պատրի-  
արքական ընտրութեանց առթիւ Պոլիս  
գալով ծեր ու զոգողուն վիճակի մէջ  
մասնակցեցաւ ընտրական գործողու-  
թեանց:

ԹԱՏՐՈՆ

Կիրակի, յունուարի 28 ին, Աւստիան  
ժողովրդական ընթերցանութեան դահ-  
լիւնում թատերասէները խումբը հայ-  
կական սեկցիայի նախաձեռնութեամբ  
ներկայացրեց «Կախարդուած պրինց» կամ  
«Հոգեգիտութիւն» երեք գործողութեամբ  
յայտնի կատակերգութիւնը, թարգ. Կ.  
Տէր-Գալեկեանի:

Այս պիւէսը բուն ժողովրդական գը-  
րուածք է, նրա մէջ կան գեղեցիկ կտոր-  
ներ, ժողովրդի ճաշակին յարմար դար-  
ձուածներ, իսկը նրա սրտից բղբող  
գաղափարներ. գրուածքը հմուտ գրչի  
գործ է և ժողովրդական ներկայացում-  
ները ռեպրեսենտալի մէջ առաջնակարգ  
տեղ ունի գրաւած. բազմաթիւ գերամա-  
նեցէն է, թարգմանուած է եւրոպական  
բոլոր լեզուներով և ամեն տարի տաս-  
նեակ անգամ կըլինում է ռուս և օտար-  
երկրայ բոլոր ժողովրդական բեմերի  
վրայ: Գրուածքի ֆաբուլան հիմնուած  
է «Հազար և մէկ գիշերներ»-ի նշանաւոր  
պատմութեանցից մէկի վրայ, թէ ինչ-  
պէս մի թէ և կոշիկաւոր, բայց բարի մարդ  
յանկարծ պրինց է գառուած, իսկ պրին-  
ցը կոշիկաւոր: Թարգմանութիւնը թէն  
ունի տեղ-տեղ հայկական հարադատ  
գործածութեան, բայց ընդհանրապէս չա-  
փազանց ծանր և անբնական լեզու ունի:  
Թարգմանութիւնը կատարուած է ռուսե-  
րէնից: Լաւ կըլինէր, որ հէնց բնագրից  
նորից թարգմանուէր այդ պիւէսը:

Ներկայացումը շնորհիւ դիւրակատար-  
ները աշխատանքին աշխոյժ ու հարթ  
մնացաւ:

Գոշկաւոր Հանսի դերը, որի շուրջն  
է պատում ամբողջ լաւը, լաւ կատարեց  
պ. Միրզայեան, բնական կերպով արտա-  
յայտում էր Հանսի ազնիւ, մասնական  
հոգիին, պրինցի փոխուած ժամանակ  
նրա տառապանքները՝ թէ արդեօք ինքը  
պրինց է թէ՛ կոշիկաւոր: Գ. Միրզայեանի  
խաղը բաւականութիւն պատճառեց հան-  
գիտականներին: Մի 4—5 տարուայ մէջ  
նա բաւական յառաջադիմութիւն է արել:  
Տրի. նաղիկ կատարում էր կոշիկաւոր  
Հանսի բարը, պատու մօր դերը. բնա-  
կան էին մայրական ցաւող սրտի ար-  
տայայտութիւնները, նրա ձեւերը, բեմի  
վրայ բռնած գիւղերը, մանաւանդ վեր-  
ջին գործողութեան մէջ:

Օր. Վառսեիկ աւելի յաջող կարող էր  
կատարել Հանսի նշանած Մարգարիտի  
դերը, բայց ձեւերը չափազանցութիւնը  
շատ նստաւորեց խաղի տպաւորութիւնը:

Պրինցի դերը յաջող կատարեց պ. Աս-  
լանեան. լաւ ըմբռնել էր իւր դերի վե-  
հագիւնը

չափազանց փոքրիկ դերում. օրերը ունի լաւ թատերաւէր դառնալու շանսեր, — յարմար արտաքին, պարզ առօրեական լինելով, բնական վրայ ազատ քայլումը չունի:

Առաջիկայ կիրակի, փետրուարի 4-ին, կընկերայնանան Մեծ ապարի մարաց-կանները, հեղ. Յ. Պարոնեանի փոխադրութիւն Ա. Սարգսեանի:

Աւտոզոն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՅԻՒՒ, 24 յունուարի. — Բազուկի բնակիչները օրուայ խոսակցութեան շնորհիւ է այն զարհուրելի հրդեհը, որ տեղի ունեցաւ Սև քաղաքին կից Սպիտակ քաղաք կոչուած մասում յուն. 21-ի երեկոյեան ժամը 6-ին: Հրդեհը, ինչպէս պատմում են անաստեանները, ծագել է «Ատլաս» աղբիւսի գործարանից և տնց-նելով մտաշղիղ կերտուիլի գործարանը սկսել է սաստկանալ ու լափել նաւ-թային մնացորդի առաջին պահեստը, որի մէջ եղել է 6 միլիոն պուր Նաւ-թային մնացորդ: Մինչև միւս օրուայ երեկոյն հրդեհը մի առանձին ուղղութիւն չէր գրգռում, որովհետև սոյնա նման հրդեհներ սովորական են մեզում. բայց յուն. 22-ի ժամը 7-ին, երբ ամբողջ Բազուկ իւր շրջակայքով սկսեց լուսաւորուիլ, ժողովուրդը սարսափած համոզուեց, որ այս հրդեհը ցայտիկ հե-տեանքներ պիտի ունենայ, և սխալուած չէր: Ոմանք ասում էին, որ մարդկանց զօրքի թիւը հասնում է 200-ի, ոմանք 150-ի և ոմանք էլ 100-ի. մինչև ան-գամ ասում էին, թէ այդուհետեւ թը-ւում է և Ռոտշիլդի Ս. քաղաքի գոր-ծարանի կառավարչին իւր ընտանիքով: Այդ լուրերը, շարժելով ընդհանուր հե-տաքրքրութիւնը, գրգռեցին ժողովրդին ոչ պակաս ազդեցութիւն: Ճանաչեալ զբա-րուրելի էր. ամբողջ մի վերստ տարա-ծութեան վրայ գտնուած բոլոր շէնքերն արդէն այրուած և մարքի կոյտեր էին ներկայացնում: Մի անաստեան պատ-մում էր, թէ ինչպէս կրակն անցաւ մի պահեստից միւսը լքեց նաւթային մնա-ցորդով, գործարանի կառավարչը հրա-մայեց փախուած պահեստի մէջ շուր-բայ թողնել, կամեցաւ Նորհայր սաստա-կանալու առաջն առնել, բայց դժբաղ-դարբը չուրը լեցուցելով պահեստը ցրեց նաւթային մնացորդը և որովհետև այդ պահեստը գտնուած էր բարձրում, քան մնացած շէնքերը, ուստի վառուած հե-ղուրը, ցրուելով պահեստից, հեղեղեց ամբողջ մի վերստ տարածութեան վրայ գտնուած բոլոր տները, խանութները և արհեստանոցները, որոնց մէջ գտնուած սարքերի, շինարարական փայտի և ազա-տել իրերից գնալով փառակցից, տեղի ու տեղիներն այրուեցին: Մի 10-ը տա-րեկան շուկայի աղայ պատմում է, թէ ինչպէս կտրուեցին է աղատուիլ. տես ներքոյ որ արդէն վառուած հեղուրը մո-տենում է իրենց բնակարանին, նա թող-նում է ծնողներին և ինքը փախչում, այնպէս որ ընտանիքից ինքն է կարո-ղանում միայն ապաստուիլ: Մի հայ ըն-տանիքը բաղկացած է իրենց ամբողջ կնոջից, մի նորածին անասնկից և մէկ 15 տարեկան երիտասարդ բարեկամից. տեսնելով վրդով, ամուսինը շարժուած է իւր հիւանդ կնոջը և դուրս գալով տնից, խնդրում է այն երիտասարդին, որ ան-կանն օրօրացից վերցնի և չուսող դուստր փախչի. մինչև երիտասարդի մահկան փնջանիլ օրօրացից, մարդ ու կին կա-րօյաւում են մի կերպ անցնել հարե-նի բակը և այսպիսով ազատուել, իսկ երիտասարդը մի քիչ ուշանալով անկա-րող է լինում ազատել թէ իւր անձը և թէ մահկան, ուստի այդուհետ է երեխային գրկած: Մի հիւան իւր տանը բանելիս երբ տեսնում է, որ կրակը պատել է տան շուրջը, վերցնում է տարձնակը և գնդակաւար անելով կնոջն ու 15 տա-րեկան աղջկան, վերջ է դնում և իւր կեանքին: Մի ուսու կին, տեսնելով որ

մարդիկ սարսափած փախչում են ինքն էլ կամենում է փախչել, բայց յանկարծ մտաբերելով իւր փոքրիկ աղջկան վե-րադառնում է, որպէս զի նրան էլ աղա-տէ, բայց երկուսն էլ զոհ են գնում կրակին: Հարի բարձր վերաւորները զե-տեղուած են զանազան հիւանդանոցնե-րում, և զբանցից շատերն անյուսալի դրութեան մէջ են: Քաղաքիս զանազան մասերում և Սև քաղաքում տիրում է սուգ ու շիւտ: Այսօր, յուն. 24-ին, ուսուայ հոգևորականութիւնը, ամփոփե-լով այրուածները գլխակները, հոգեհան-գիստ կատարեց այն տեղերում, որտեղ գտնուի են թշուառների այլանդա-կուած դիակները: Այս ահաւի հրդեհն այնքան է սարսափացրել Սև քաղաքի բնակիչներին, որ նրանք, մոռանալով բոլոր ունեցած շունեցածները, հեռացել են այն տեղից: Երկար տարիներ Բազուկ մարդկները պնդում են, որ այսպիսի մեծ քանակութեամբ մարդկանց զոհեր ա-ռաջացելու հրդեհ դեռ չի պատահել այստեղ: Ինչ որ ընդհանուր պահան է որոշուած, ոչ մարդկանց զոհերի ճիշտ թիւը:

Ս. Յ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԳԱՐԱՅԱՍՏԱՆԻՑ  
(«Նոր-Պար»-ի թղթակցութիւն)

ՄԱՐՏՈՒՄ, 12 յունուարի. — Յունուա-րի 9-ի առաւօտեան թնդաւորի ձայնն առնուց մարդացի մահաբաղաններին լուսնի երևալը և «օրու»-ի վերջանալը: «Սրու» պահելը, ինչպէս մահաբաղան-ների կրօնական օրէնքները շատերը, սահմանուած է մի շատ վսեմ նպատա-կով, իսկ այժմ ոչ միայն նպատակին չի ծառայում, այլ միւս օրէնքների նման բոլորովին հակառակ նպատակին է ծա-ռայում: Այսպէս, ինչպէս պատմում են, Մահաբաղան հազարաւոր տարիներ առաջ Արարիայում սով է ընկնում: Ժամանա-կակից իշխանը հրատարակում է մի նոր օրէնք, որով հարուստները պարտաւոր-ւում են օրական մի անգամ ուտել, իսկ միւս անգամայնուեղեղները յանձնել իրենց աղքատ հարեաններին, որպէս զի վերջիններս էլ քաղցած չմեռնին: Այդ գեղե-ցիկ սովորութիւնը պահպանուած է մինչև Մահաբաղան օրերը, և վերջինս հաւանքելով այդ օրէնքը՝ վերահաստատում է այն «Սրու» պահում են տարուայ մէջ մի ան-գամ, ռամազան ամսուայ ընթացքում: Եթէ այդ ամիսն ամառն է ընկնում, «Ս-րու» պահողները շատ են ներում, ո-րովհետև մի ամբողջ ամիս ցերեկները պիտի ծով պահեն. իսկ երբ ձմեռն է լինում, ինչպէս այժմ, հարուստները հա-մար մի մեծ ուրախութիւն է, որովհետև ամբողջ վերջին ուտում, խմում, միմեանց հիւր գնում, զուգահեռում և ուրախա-նում են. իսկ ցերեկները քնում են: Վայն եկել է ու տարել խնդ չբարեկե-րին: Այսպէս մի ժամանակ ընկերին օգ-նելու համար դուրս եկած օրէնքն այժմ դարձել է շառլաթեան և ընկերի նա-խահը գրգռելու մի միջոց: Ո՛րքաք եր-ջանիկ սլոտի լինելն մարդիկ, եթէ օ-րէնքները ծառայէին այն նպատակներին, որոնց ծառայել են նախին դարերում...

— Նախընթաց նամակներով յայտնի էի, որ գլխավորապէս սկսել է իւր կոտո-րածը քաղաքիս երեխաները մէջ. այժմ աւելացնում եմ, որ այդ հիւանդութիւնը սեր քաղաքում շատ քիչ մնաց և նրան յաջորդեց ինֆուլենցիան, որ այժմ տա-րածուած է քաղաքիս բոլոր մասերում: Հիւանդացողները շատերը վնասում են, որովհետև ինֆուլենցիան ընդունում են սովորական հարուստի տեղ և չեն պահ-պանում իրենց, ինչպէս որ հարկն է: Այսպիսի գէպերում է գրգռուած մի հմուտ բժշկի կարիքը, իսկ բժիշկ ունե-նալու համար ոչ ոք միջոցներ ձեռք առնել չի ուզում:

— Երեկ ստացուեցան քաղաքիս բան-կային բաժնում պարսից նոր կարուած նիւթերի գրամները, որոնք պիտի փոխա-րենեն նախկին պնդէ գրամներին: Նոր

գրամները պատրաստուած են մեծ խնամքով և իրենց գեղեցիկութեամբ, թե-թեւութեամբ ու յարմարութեամբ գերա-վանցում են մինչև այժմ եղած բոլոր պնդէ գրամներին: Ինչպէս լսեցի, «Նով-րու»-ից (մահաբաղանների տարեգրու-թը, որ լինում է մարտի 9-ին) սկսած հին պնդէ գրամները գործածութիւնից պիտի ընկնեն: Նրանց արժէքներն ար-գէն սկսել են ընկնել:

— Եղանակները յանկարծակի ցրտե-ցին և մի շարժումով ընթացքում երեք անգամ ձիւն եկաւ: Սպասում է առատ հունձ: Քաղաքում գտնուող հայ վաճա-ռականների մեծամասնութիւնն արդէն հեռացել է, որովհետև այս տարի «սար-գան» թէ քիչ էր և թէ սովորականից թանկ: Գողութիւններն ու մարդասպա-նութիւնները շարունակում են: Վերջերս մի զինուոր սպանել է Մուրիշ-էլ Մամա-լիքի (գաղտնի) ձիւնորներից մէկին քաղաքիս շուկայի մէջ օրը ցերեկով:

Dard

ԳԵՂԱՐԱՅԱՍՏ ԵՒ ԴԲԱՆՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Իտալական պետութիւնը որոշել է ձեռք բերել յայտնի Palazzo-Piombino-ն և նրա մէջ գտնուած Լիւդովիգի նշանա-ւոր թանգարանը 1,300,000 իրաւի: Լուսաւորութեան միջնորդութիւնը մը-տադիր է Լիւդովիգի թանգարանի ժո-ղովածուն միացնել Տորինոյի և Բոլ-գեզէի հետ և այդպիսով հիմք դնել մի մեծ ազգային թանգարանի, որը Ում-բերտ թագաւորի անունն է կրելու:

— Հռոմի համալսարանի պրիւստ-դո-ցենտ է նշանակուած տ. Թերեզա Լա-րիօն, ուր դասախոսում է նրա հայրը՝ փիլիսոփայութեան և սոցիոլոգիայի նշա-նաւոր պրոֆեսոր Անտոնիո Լարիօն: Տ. Լարիօնի առաջին կինն է Իտա-լիայում, որ ճանաչանալու ամբիօն է ստացել:

— Յունաց կառավարութիւնը, յայն լը-րագրների ասելով, մտադիր է Աթէն-քում միջազգային հնագիտական կոնգ-րէս կազմել, որը, երեւի, պարբերակա-ն է դառնալու, որովհետև սկզբում երկու տարին մի անգամ է հաւաքուելու, իսկ յետոյ ամեն տարի:

— Լոնդոնի մարդաբանական ինստի-տուտը պիտի հրատարակէ նոր ամսա-գիր «Մարք» (Man) վերնագրով, որ նուիրուած է ինքնու Ֆիզիքալային մար-դաբանութեան, ազգագրութեան, հոգե-բանութեան, կոլտուրայի հնագոյն շըր-ջաններին, հասարակական հաստատու-թիւններին ու բարոյական և կրօնական գաղափարների պատմութեան: Ինքնու-րոյն յօդուածներից զատ ամսագրում պիտի ղեկեղուն նաև տեղեկութիւններ նոյն հարցերի վերաբերեալ գրականու-թեան և գնադրան գիտական ընկերու-թեան զործունէութեանց մասին: Ամ-սագրի գլխին է տարեկան տասը շիլլինգ:

— Պարսկում հաստատուել է «Ժամա-նակից Էստեթիկայի ճանապարհ» ա-նուամբ մի ընկերութիւն, որը նպատակ է դրել՝ տարածել «գեղեցկութեան դա-րափառ» հասարակութեան մէջ և նը-պատել «նոր գեղարուեստագէտներ» միմեանց հետ շփուելու գործին: Ճանա-րան պիտի լինի մի այնպիսի հաստա-տութիւն, որ պիտի հաւաքուեն նկա-րիչներ, երաժշտագէտներ, քանդակա-գործներ, բանաստեղծներ և պիտի դա-րուեն իրենց հետաքրքրող հարցերով: Ճանապարհի պատուաւոր նախագահ է ընտրուած Էմիլ Զուլան:

— «Revue des Revues» ամսագրի մէջ տրտատուած ծաղրանկարների մէջ կայ մէկը, որը ներկայացնում է կաթոլիկ հայերին և նրանց առաջ կանգնած մի կին խաչը ձեռքին. կինը գտնուած է հայ-երին և տառնում «Դուք ամենքդ, որ ու-ղում էք Բրիտանիոյ խօսքը սերմանել 21-րդ դարում, ինչն էլ մոռանում այն հայերին, որ դեռ մնացել են խողոտ գոյութեան համար, և բուրբերին, որոնց խող-խողում են այժմ»:

ԳԼԴԱԳԼԿԵՆ

ԹԻՒՐԻՒՆԻՍ

«Frank. Zeit»-ի Գ. Պոլսի թղթակ-ցի ասելով, Գուր ռուսաց զինպանին հաղորդել է, որ սուլթանը համաձայնու-թիւն է տուել ռուս-թրքական խառն դատարան հիմնելու, Էրզրումում ռու-սաց հիւպատոսի պաշտօնակատարի վը-րայ յարձակում գործող քրդերին դա-տելու համար:

— Ինչպէս յայտնի է, գերմանական կայսրն իւր Թիւրքիա այցելելու յիշա-տակին Կ. Պոլսում մի շատուան էր չինել տուել, որի օրհնութիւնը տեղի ունեցաւ վերջերս: Ներկայումս, ինչպէս հաղոր-դում են լրագրները, թուրքերը փաշ-րել են այդ շատուանը, դրանով մի ցոյց արած լինելու նպատակով: Կորցրել են շատուանի երեք ծորակ: Ոմանց ա-սելով, այդ բանն արել են սօփտաները, որոնց դիր չի դալու, որ դմբի թակ Վիլհելմ կայսրն անուան վրայ եղած թագը զարդարուած է խաչով սուլթա-նի անուան կտրել: Ուրիշների ասելով, շատուանը փաշարել են այն ատելու-թիւնից, որ Կ. Պոլսի ընաւելութեան մի որոշ մասը տաճում է գէպի գերմանա-ցիները: Վերջապէս, ոմանք էլ ասում են, որ փաշարում մի ցոյց է սուլթանի կամ, աւելի ճիշտը, պալատականների դէմ: Յիշուել, թուրք կառավարութեա-նը մեղադրում են, որ արտասահման յատուկ պատուիրակութիւններ ուղարկե-լու և թանկագին նուէրների համար փող է ճառում, իսկ պաշտօնեա-ններին ու զինուորիներին թողնում են, որ քաղցած մեռնեն: Առանձնապէս խիստ դժգոհ են այն բանից, որ մի քանի հա-լիւր հազար սովի պիտի ուղարկուի Ուլաշիստան և Կրուպի գործարանը նոր չինել տրուող յաճանաւերի և թըն-դանութիւնների համար:

ԿՐԵՏԷ

Աթէնքից աստորական լրագրներին հաղորդում են, որ Կրետէի ազգային ժողովը մտադիր է իւր նստաշրջանի հէջ սկզբում, այսինքն ապրիլի առաջին կիսում, որոշել Կրետէի միացումը Յու-նաստանի հետ և իւր այդ լիճաւը յայտ-նել պետութիւններին: Միևնոյն ժամա-նակ կրետացիները ցանկութիւն կըյայտ-նեն, որ վերաքննուի յունական սահմա-նադրութիւնը, որի մասին մի քանի ժամանակից ի վեր խօսուում է նաև Յու-նաստանում: Սակայն, կրետացիների չորաններում չեն կարծում, թէ պետու-թիւններն ընդունեն Կրետէի միացումը Յունաստանի հետ, բայց յոյս ունին, որ Կրետէի և Յունաստանի միջև կըսահմա-նուի այնպիսի մի դրութիւն, որպիսի դրութեան մէջ գտնուում է Արեւելեան Ռուսիական Բուլղարիայի վերաբերմամբ: Յունաստանն այդ դէպքում յանձն կառնի Կրետէի կառավարութիւնը և կզգում գտնուած թեւաբոլու պետութիւնների զոր-քերին կրօնաբաններն յունական զոր-քեր:

ԱՆԳԼԻԱ

«Frank. Zeit»-ի Լոնդոնի թղթակի-ցը հաղորդում է, թէ Լոնդոնում լուր է տարածուած, որ գերմանական կայսրն իւր միջամտութեամբ կաշողեցնէ վերջ տալ հարա-աֆրիկեան պատերազմին: Մինչև անգամ հաւատացնում են, որ Պրեսբուրիայում կարողացուած այն հրո-վարտակը, որի մէջ Էդուարդ թագաւորն անուանուած է «Բարձրագոյն տէր Տը-րանսլաւալ», թեւադրել է ինքը Վիլ-հելմ կայսրը և նպատակ ունի ցոյց տա-լու բռնեցիկ, թէ նրանք կարող են յու-սալ, որ Անգլիան ինքնավարութիւն կը շնորհի նրանց իւր գերիշխանութեան տակ: Այս լուրերի տարբեր «Daily News»-ի Բրիտիկ թղթակիցը գրում է, «24-եք է մոռանալ, որ Գերմանիան ամենակո-րական կերպով և յաճախ յայտարարել է, թէ ինքն անկարող է միջամտել, եթէ այդ մասին չինգրի Անգլիան, նմանա-

պէս և բռնեցիկ: Ոչ մի նշան չկայ, որ ցոյց տար, թէ Գերմանիան փոխել է իւր բնած գիւրքը. հետևաբար, եթէ վերջինից լուր տարածուած ճիշտ է, ապա նշանակում է, որ բրիտանական կառա-վարութիւնը հրաժարուել է գէպի միջ-նորդութեան խնդրին ունեցած իւր բա-ցասական վերաբերմունքից... Եթէ կայս-րին իսկապէս աջողուի վերջ տալ պա-տերազմին երկու կողմի համար ևս պա-տուաւոր և գորհացուցիչ համաձայնու-թեամբ, ապա նա դրանով անտարակոյս գործունակութիւն կըպատմադի իւր իսկ ժողովրդի ահաբէն մեծամասնութեանը, որը, անկեղծօրէն ասած, երկուողով և կանկածանքով է հետևում Վիլհելմի դէ-պի Անգլիա կատարած ուղեգրութեանը:

— «Berling. Post»-ի ասելով, Վիլ-հելմ կայսրը ցանկութիւն է յայտնել, որ գերմանական թողաժողովան այս տարի մի առ ժամանակ անցկացնէ Անգլիայում, անգլիական քաղաքական, առևտրական և բնակչական հաստատութիւնների հետ ծանօթանալու համար: Իւր այդ ցան-կութիւնը կայսրն յայտնել է դեռ ևս անցած տարի Վիլհելմի թագուհուն:

ՄԱՌՏԵԱՆ ԵՄԱՆՆԵՐԻ

Կուրա կղզու ազգային ժողովը մշակել է սահմանադրութեան մի ծրագիր, որով Կուրան կատարելապէս անկախ է հրա-տարակում: Ժողովը բոլորովին արհա-մարհում է Միացեալ Նահանգներին, չի ճանաչում նրանց գերիշխանութիւնը և չի կամենում թող տալ, որ Ամերիկան հսկէ կղզու արտաքին յարաբերութիւն-ները վրայ: Ամերիկեան չօլիքիստական մամուլն, ի հարկէ, խիստ դժգոհ է կու-րացիների «ապերախութիւնից», իսկ կուրացիներն իրենց կողմից բարձրաձայն անվտանգութիւն են յայտնում Միա-ցեալ Նահանգների քաղաքականութեա-նը: Ամերիկեան կառավարութեանը նը-րանք մեղադրում են այն բանում, որ նա դիտմամբ խանգարում է ազգային ժողովի աշխատանքները և դիմում է զանազան ինտրիգներ, որպէս զի ամե-րիկեան կոնգրեսը ներկայ նստաշրջանին չկարողանայ քննել մշակուած սահմա-նադրութիւնը: Ասում են, որ Մակ-Կինլին սահմանադրութիւնը կըյայնանի կոնգրեսին առանց իւր կողմից որևէ եղանակցութիւն տալու, բոլոր պատասխանութիւնը ձգե-լով օրէնսդրական իշխանութիւնը վրայ: Կոնգրեսը, հաւանքելով, մի քանի փո-փոխութիւններ կըյայնի սահմանադրու-թեան մէջ, մասնաւոր աշխ կէտում, որը վերաբերում է միւս պետութիւնների հետ առևտրական դաշնագրեր կնքելու համար Կուրային տրուող իրաւունքին:

ՆԱՌՆԼՈՒՐԵՐ

Թանկագին խմիչք. — Մրանից 40 տարի առաջ Միչիգան նահանգի (Հիւս-Ամերիկայում) գետերից մէկի վրայ ջրա-տոյգ էր եղել մի նաւ վիսկիի հեծաքա-նակ բեռով: Վիսկիի ամերիկացու օգին է: Անցաւ մի քանի տարի և, այդ գետի նաւագնացութեան պայմանները լաւա-ցնելու համար գործ դրուած աշխա-տանքների միջոցին, հարկաւոր եղաւ գետի ճիւղերից մէկի ջրի ճանապարհը փոխել և նոր ջրանցքի մէջ ձգել: Հին ջրի տաշար կամաց-կամաց լցուեց առա-գով և, ժամանակի ընթացքում, խորա-տոյգ եղած շուքնալ վրայ կազմուեց 20 ֆուտ բարձրութեամբ բլուր: Վան-դերբիլդներից մէկը, որ յայտնի է իւր հարստութեամբ և տարբերակ ցանկու-թիւններով, անպատճառ ուղեց իւր բա-րեկամներին հիւրասիրել մի շատ հին վիսկիով. նա գնեց գետի հին տաշար և հրամայեց փոխել, հասնել հին նաւին ու մէջից հանել վիսկի: Բանորոշները, երկար աշխատանքից յետոյ, յաջողեցին վերջապէս հասնել նախ արիւմին (ամ-բար) և հանել թանկագին վիսկի: Եւ Վանդերբիլդը իւր նպատակին հասաւ:

Արդիւնահանութեան մի նոր նիւթ. — Ամերիկայի լրագրները պա-նատում են, որ Իտալիան Ամերիկայից ներմուծուող գեղարուեստական աւաւ-կաններից տուրք առնելով մեծ եկամուտ է ստանում, մինչդեռ Ամերիկան ամե-րիկայի տարի եւրոպայում մարդու տալով իւր հարուստ աղջիկներն աւելի են մեծ կորուստ ունի: «Կարելի է յուսահա-

Типографія А. И. Петрова, Голов. пр., № 12 Телефонъ 387